

DİYANET İLMÎ DERGİ

Kudüs ve Mescid-i Aksâ Özel Sayısı

Aralık 2024

Geçmiş, dinlerin ve insanlığın tarihi kadar eski olan Kudüs, tarihin ilk çağlarından itibaren dünyanın en önemli şehirlerinden olmuştur. Kendine özgü kutsiyetiyle semavî dinlerin müşterek kutsalı ve bu dinlerin mensuplarının inanç kimliklerini tamamlayan önemli mekânlara ev sahipliği yapan Kudüs, bu yönüyle insanlığın da ortak mirasıdır.

Günümüz dünyasında her beş kişiden üçünün kutsal kabul ettiği şehir, dünya şehirleri içerisinde bu özelliği ile ilk ve tek olma özelliğini taşımaktadır. Dünyada belki de hiçbir şehir insanlık için Kudüs kadar önem arz etmemiş, bir toprak parçası bu derece derin anlamlar kazanmamıştır.

İmanın, ibadetin, azmin, Allah ve peygamber aşkının odağı olan Kudüs, içinde barındırdığı mukaddes değerler ve peygamber hatıralarına beşiklik eden manevi dokusuyla İslam dünyası için ise çok daha büyük bir manevi kıymet arz etmektedir.

Kudüs, aynı zamanda bir Türk şehridir. Kudüs'ü koruyan ve şehre en fazla hizmet eden millet, Tolunoğulları ve İhşidîlerden başlamak üzere Selçuklu, Memlûklü ve Osmanlılar olmuştur. Şehir tarihte en fazla Türklerin hâkimiyetinde kalmıştır. Türkiye, Kudüs'e yönelik ilgi ve desteğini her geçen gün artırarak devam ettirmekte; tarihî ve kültürel mirasımızın ihya edilmesine yönelik çalışmalarını sürdürmektedir.

Bu çalışmalara Diyanet İşleri Başkanlığı da katkılar sunmaktadır. Bu bağlamda Başkanlığımız 2015 yılından itibaren Kudüs ziyaretleri ve Kudüs bağlantılı umre turları başlatmış, bu turlara katılımı arttırmak ve kamuoyunda bir Kudüs farkındalığı oluşturmak amacıyla merkez teşkilatında “Umre ve Kudüs Ziyaretleri Daire Başkanlığı”nı ihdas etmiştir.

Daha önce Kudüs'teki Türk-İslam medeniyetine ait dinî, kültürel ve tarihî mirasa dikkat çekmek için uluslararası düzeyde sempozyum, çalıştay, seminer, istişare toplantıları vb. etkinlikler düzenleyen Başkanlığımız, ulusal ve uluslararası akademik çevrelerde farkındalık oluşturmak ve bu konuda kamuoyunu doğru bilgilendirmek amacıyla **Diyanet İlmî Dergi'nin Aralık 2024 sayısını “Kudüs ve Mescid-i Aksâ” başlıklı özel sayı olarak neşretmeyi kararlaştırmıştır.**

Editörlüğünü Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ABD Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nuh Arslantaş'ın yapacağı özel sayı için akademisyenlerden şu başlıklarda katkılar beklenmektedir:

1. İslam öncesi dönemde ve semavi dinlerde Kudüs

- Semavi dinlerin kutsiyet algısı bağlamında Kudüs
- Eski dünyada Kudüs: Uruşalim
- Yahudi ve Hristiyan geleneğinde Kudüs

2. İslamî dönemde Kudüs

- İslam geleneğinde Kudüs ve Mescid-i Aksâ
- İslamiyet'in dinî literatüründe Kudüs

- Müslüman Arapların hâkimiyetinde Kudüs: Hulefa-i Raşidîn, Emevîler, Abbasîler dönemlerinde Kudüs
- Müslüman Türk hâkimiyetinde Kudüs: Tolunoğulları, İhşidîler, Selçuklular, Eyyubîler, Memlükler ve Osmanlı dönemlerinde Kudüs

3. Kudüs'te dinî ve toplumsal hayat:

- Kudüs'te dinî gruplar ve topluluklar

4. Kudüs'te İslam mirası

- İslami dönemde Kudüs'te imar faaliyetleri
- Türk hâkimiyeti döneminde Kudüs'te imar faaliyetleri
- Kudüs'ün dinî kimliği: Harem-i Şerif, Mescid-i Aksa ve Kubbetüssahre
- Kudüs'te camiler, medreseler, tekkeler, hankâhlar, zaviyeler, imarethaneler ve vakıflar

5. İlim, sanat ve edebiyatta Kudüs

- Kudüs'te ilmi faaliyetler, Kudüs'te yetişmiş âlimler,
- İslam sanat ve edebiyatında Kudüs
- Türk sanat ve edebiyatında Kudüs

6. İşgaller ve Kudüs

- Ortaçağ ve modern dönemde işgaller, istirdatlar ve Kudüs
- Kudüs'ün statüsü: Küresel ve bölgesel dengelerde Kudüs'ün yeri
- Kudüs ve Türkiye: Türkiye'nin Kudüs'ün işgal ve statüsüne yönelik politikaları
- Filistin-İsrail barış görüşmelerinde Kudüs
- Uluslararası güçlerin Kudüs politikaları
- İslam ülkelerinin Kudüs politikaları
- Kısa ve uzun vadede İsrail'in Kudüs planları: Kudüs ve çevresinde Yahudi iskân teşebbüsleri